

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K, za Ameriko 14.— K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Kmetijske preosnove (reforme).

Ing. Albert Vedernjak.

(2)

Najvažnejše agrarne reforme bi bile sledeče:

1. Nacijonaliziranje zemljišč, to se pravi, oni svet, ki pripada vsled zgodovinske zavisnosti še vedno tujcem, je razdeliti med naše kmete. Na ta način ustvarimo podlago, da bo posestvoval pretežen del kmetij 10—15 ha zemlje, ki zadostuje, da preživi pri intenzivnem delu srednjo kmečko rodbino. Država naj predvsem razlasti posestva inorodcev, ki niso naši državljani. Potem se naj razlasti posestva, ki so si jih nakupili vojni dobičkarji, kar je povsem opravičeno iz kmetijskega in socialnega stališča. S tem se ljudi, katerim je kmetijstvo nepoznata in tuja stvar, ki so si pa s priglufanim denarjem ista nakupili, izrine iz delokroga, kamor ne spadajo in kjer bi več škodovali, kakor koristili.

Potem naj nakupi država vsa zemljišča veleposestnikov, cerkvena, mestna, samostanska posestva in posestva raznih družb, katerih razlastitev ne škoduje kmečkim koristim. Razlaščen posestva naj država proti primernim cenam prepusti manjšim in revnejšim kmetom ter invalidom. Prejšnji posestnik dobi odškodnino deloma v denarju, deloma pa v obligacijah agrarne banke, katero bode treba iz pozneje navedenih vzrokov ustanoviti.

Ker pa je računati, da bi popolna razlastitev našla hud odpor pri prizadetih, bi se dalo vse ublažiti na ta način, da se taka posestva razlasti le do gotove meje, recimo: kar ima posestnik nad 50 ha, se razlasti; drugo pa ostane naprej njegova lastnina. Ako pa je veleposestnik iz enega ali drugega vzroka oviran ali ni v stanu svoje posestvo, kar mu ga je še ostalo, intenzivno obdelovati, naj bo zakonitim potom primoran, svoje zemljišče, oziroma en del istega, oddajati v najem pridnim, manjšim kmetom svojega okoliša. Seveda je pri takem razlaščenju gledati na boniteto, kakovost zemlje.

2. Kmet zahteva pravično plačilo za svoj trud in delo, kakor vsak drug stan. Treba je toraj organiziranega prometa s poljedelskimi pridelki, na kateri promet naj vlada z zakoni vpliva. Potom zakonov je izključiti vsako prekupčijstvo, ki vse le podraži. Pridelki, hrana, naj po kolikor mogoče kratki poti dospe v roke konsumentov. Vsled izključitve prekupčijstva pa lahko kmet zahteva višje cene, katere pa bodo tudi za konsumenta primerne. Dosedaj je slednji plačal visoke cene, kmet pa je dobil pred in med vojno komaj toliko (maksimalne cene), da je za silo shajal. Treba je postav, ki urede kupčijstvo z zemljedelskimi pridelki z izključitvijo prekupčijstva. Važno nalogo v tem oziru bodo igrale naše zadrage, ki bodo zblížale obe skupini: producenta in konsumenta, med katerimi se je umetno napravljala razdor, ki se je vsled nerazumevanja položaja širših krogov in posebno vsled časopisja, katero stoji bližje prekupčijstvu kakor nam, še poglobil. Poljedelec vse stori, kar je v njegovi moči, jezi ga pa in vznevolji prepričanje, da z njegovimi pridelki obogate nepoklicani krogi. Kmet ne zahteva visokega dobička prekupčijstva za-se, on le hoče, da konsument ne preplača onih cen, katere je vlada za kmeta odobrila. On noče imeti, da se njemu, deželi, pripisuje draginja! Krvosesi, pravi krivci draginje, ki ne pripuste zblížanja obeh skupin, in kateri dobivajo svoj podel dobiček iz lakote in stradanja nižjih slojev, niso na deželi, ampak v mestih. To je ena in ista družba, ki je v zaledju dobro izkoriščala stisko družin, katera družba se je pa znala umakniti bojnemu metežu in se debelila telesno in finančno. Predvsem je treba kmetijstvo komercializirati, obvladati bo treba kmetijstvo s kupčij-skega stališča.

Nadalje bo treba med vojno nastale centrale takoj odstraniti ali pa njih ustroj predrugačiti. One so stale do sedaj le na stališču rekvizicije, zanemarljave pa so dosledno smotreno produkcijsko politiko. Nastale so vsled tega napake, zamude in razne ovire, katere so vedno

bolj občutne za kmeta, pa tudi za konsumenta. Smo sedaj že tako daleč, da bi radi več proizvajali, zboljšali pridelovanje, a ne moremo, ker so nam centrale vse pobrale. Pri centralah se šopiri velikansko diletantstvo, kar se polagoma javlja v vseh kmetijskih panogah: uničena in spri-jena živila, rekvizicija prvovrstnega semena, padanje živinoreje po številu in kvaliteti vsled odvzemanja plemene živine in potrebne krme. Na drugi strani pa kmeta tako točno postrežejo, da ž njimi posestnik ne more računati. Dobi se na primer za jesensko setev jarine in obratno, pa še mnogo drugega, kar je itak dovolj znano iz prakse.

Strokovnjakov se že iz početka ni vsprejemalo na vodilna mesta v centralah, k večjemu so smeli biti na deželi razni komisarji in so morali izvesti njih gospodarske načrte in zapovedi, s čimur so si kmete le odtujili. Če so pa bili strokovnjaki na vodilnih mestih, so se le redkokedaj ozirali na potrebe kmetov, več jim je bila skrb, pridobiti mnogo denarja za razne visoke provizije; prizadet je pa bil le kmet in revni sloji. Najbolj pa dirne dejstvo, da se o denarnem prometu in o porabi velikanskih dobičkov ni javnost informirala.

Centrale so vzrok zaplotne kupčije, one so povzročile napeto razmerje med kmetom in meščanom. Vsled svojega ravno-kar na kratko orisanega delovanja so žele to, kar zaslužijo: nezadovoljnost in nezaupanje. Proč toraj z njimi, ali pa vsaj sprememba njihovega ustroja do sklepa miru!

3. Med vojno so nastale nove ideje o lastnini pridelkov. Prilastila si jih je država. Po vojni bo pa treba ravno nasprotno doseči: kmet ostane izključni lastnik svojih pridelkov, narod pa bo zahteval od njega, da obdeluje zemljo kar najbolje, da se dvigne njena produktivnost. Vsak posestnik ne prevzame s posestvom samo pravice, ampak tudi dolžnosti nasproti sodržavljanom. Kako se naj gospodari, obdelava zemljo in s katerimi sadeži se naj v posameznih krajih pečajo poljedelci, to naj določa zakon: o obdelovanju poljedelskih in gozdarskih

zemljišč. Poljedelec bo moral obdelovati polje po strokovnjaških navodilih. Narod mora imeti pravico, da predpiše kmetu način obdelovanja. V prvi vrsti bo to posestniku samemu koristilo, ker se bo s tem povzdignila produktivnost zemlje. V dosego tega smotra pa je treba:

1. Ugotoviti produktivna svojstva posameznih pokrajin našega ozemlja.
2. Pripraviti potrebna semena, gnojila, orodje in druge potrebščine.
3. Podučevati kmeta o umnem kmetijstvu.

Prof. Davorin Majcen:

Odlomki iz govora na javnem ljudskem shodu v Prečni pri Novem mestu dne 19. prosinca 1919.

II.

Kako pa je izpolnjevala Avstrija svoje dolžnosti napram našemu narodu? Le pomislite, možje, koliko časa ste čakali, da je država zgradila par kilometrov železnice od Novega mesta do Metlike, ki je za gospodarski razvoj Dolenjske in Belokrajine velikega pomena. Par zanikrnih milijončkov je stala ta železnica, to je v gospodarskem obratu tako velike države, ki je stegala svoje grabežljive roke tja do Soluna, prav beraška malenkost; in vendar železnice ni bilo in je ni bilo. Zakaj ne? Ker Nemci in Madžari slovenskemu in hrvaškemu kmetu niso privoščili gospodarskega procvita, ker Dunaj in Pešta nista dopuščala ožjih stikov med Slovenci in Hrvati iz strahu pred združeno močjo Jugoslovancev. Neposredno pred svetovno vojno pa so vendar le zgradili to železnico. Kaj mislite, možje, zakaj se jim je takrat tako mudilo? Ker so hoteli napasti in uničiti Srbijo, to pošteno jugoslovansko demokratično državo, katere narodni ponos in najsvetlejša bojno junaštvo je bilo na poti vsenemški požrešnosti Habsburžanov in Hohenzollernecev. In po tej železnici so hoteli prepehjavati slovanske polke proti Srbiji, da bi tam vršili krvavo bratomorstvo

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Kleriki:

Fr. Benedikt Mulej; Sigisbert Kosleibzer; Kapistran Gsundt; Bonifacij Perz; Heribert Fabiani; Hortulan Urič; Andrej Glavdanovič.

Bratje lajki:

Br. Martin Pals, kirurg; Genuin Kerschpaumer, mizar; Gervazij Kramer, krojač; Bazilij Thaminger, vrtnar; Sabinijan Kierner, krojač; Rupert Rubländer, kuhar; Job Warl, čevljar; Sebalde Fürsch, kirurg; Sacerdos Schmidter, farmacevt (lekarnar), novinec; br. David Haberle, tretjerednik. (Protocolium Conv. Neostad. ann. 1760.)

Leta 1761. je prosilo mesto za filozofijo (7. in 8. razred gimnazije); zato bi bilo treba nastavit dva nova patra, enega za 7. razred (logiko), drugega za 8. razred ali fiziko, ali pa združiti samostansko filozofijo z zunanjo, kar pa ni kazalo. Mesto in država nista

imela potrebnih sredstev, samostan pa tudi ni hotel zastopati pouka sprejeti, zato niso ustanovili filozofije za svetne. (Chron. II. pag. 222.)

Tega leta je goriški nadškof Karol Mihael sprosil privileg, kakoršnega so imeli francoski kralji, da so pri sv. maši v kanonu imenovali za papežem in škofom tudi kralja: „in za našo kraljico Marijo Terezijo in Frančiška, izvoljenega cesarja, njenega moža in tovariša v vladi“. To predpravo je podelil papež Klemen XIII. dne 6. maja 1761.

Leta 1761. je živel v samostanu: 16 patrov, 7 klerikov (eden bosenske provincije), 8 bratov lajkov in 1 tretjerednik.

Leta 1762. je razsajala kužna bolezen v mestu, posebno pa v Sent Jerneju, v župniji sv. Križ pri Kostanjevici, v Leskovcu in drugod. V Sent Jerneju je umrlo od 1. januarja do 14. februarja 180 oseb; v Novem mestu je bilo več bolnih na tej bolezni, umrl pa ni nihče zaradi nje. To bolezen so imenovali katarno (nahodno) vročnico (mrzlico) z bodljaji; ako ni bolnik prvih 24 ur po napadu bolezni rabil primernih pripomočkov (n. pr. potenje), je bil izgubljen.

P. Bernardin Schurg (Šurk), takratni gvardijan, je dal napraviti nov dimnik iz kuhinje skozi streho in velike posode pod streho za vodo, da bi lažje pogasili ogenj, ako bi nastal v samostanu.

To leto je zapovedala cesarica Marija Terezija ljudsko štetje; pa samo koliko možkih živi v vsaki hiši in sicer koliko oseb je do 15 let starih, koliko od 15 do 20 let in tako dalje.

To leto so začeli izdajati prvi papirnati denar (bankovce) v Avstriji.

Leta 1763. je nameravala vlada prepovedati na Dolenjskem preveliko število vinogradov, zlasti one, ki so bili na rodovitnih tleh, na katerih bi bilo pričakovati boljšega in izdatnejšega pridelka. Ta prepoved bi bila zadela tudi Novomeščane, ki so imeli takrat skoraj vsi vinograde na Trški gori. (Vrhovec str. 112, trška gora po trgu, pozneje mesto, namreč Novo mesto.)

Že leta 1764. so frančiškani izvedeli, da so sklenili možje prosvetljenega stoletja razpustiti tudi v Avstriji vse cerkvene redove, v prvi vrsti pa siromašne, ki živijo od prostovoljne milostinje, v Novem mestu frančiškanski in kapucinski samostan. Vlada je zahtevala, naj jej frančiškanski samostan sporoči, kje pobirajo milostinjo, kako in koliko je vredna. Samostansko predstojništvo je odgovorilo, da pobira spomladaj maslo, po letu pšenico, v jeseni mošt, po zimi pa ajdo in sicer pet milj na okolu do Zatične, Kostanjevice in Polšnika (Billichberg). Na

tem prostoru so se nahajale župnije: Krka, St. Vid, Sv. Križ, Trebnje, Hine, Žužemberk, Dobernik, St. Rupert, Mokronog, Šmarjeta, Škocijan, St. Jernej, St. Peter, Bela Cerkev, Šmihel in Mirna Peč. V Metliki in Semiču so pobirali le mošt, v Kočevju in kočevskih župnijah pa le sočivje. V bližini samostana so se priporočali za repo in zelje, v mestu so pa pobirali po enkrat v tednu kruh in enkrat v letu, v postu sveče, katerih so vselej nabrali kakih osem sto. Graščine in dobri prijatelji so pošiljali tekom leta kak dar frančiškantom; koliko bi bili vredni ti darovi in vsa bira, niso mogli ceniti. Take izkaze je vlada zahtevala leta 1770., 1772., 1775., 1782., 1784. (Vrhovec str. 149 in 150.)

Leta 1766. je ustanovila Marija Terezija predilno šolo v Novem mestu, da bi se mladina vežbala v predenju dotlej na Dolenjskem še neznanih izdelkov in prišla do lažjega zaslužka. Gosposka je določila za to šolo 24 dečkov in 24 deklic revnih starišev. Meščani niso hoteli dajati svojih hčera v to šolo; nato je dal okrožni glavar izključiti 54 gimnazijcev ter jim ukazal, lotiti se kakega rokodelstva ali pa vstopiti v to novo šolo. Ko je višja gosposka zvedela o tem samooblastnem postopanju, je dala to šolo zapreti. (Chron. III. pag. 144 pri Vrhovcu str. 111.)

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12—K, za Ameriko 14—K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Kmetijske preosnove (reforme).

Ing. Albert Vedernjak.

(2)

Najvažnejše agrarne reforme bi bile sledeče:

1. Nacijonaliziranje zemljišč, to se pravi, oni svet, ki pripada vsled zgodovinske zavisnosti še vedno tujcem, je razdeliti med naše kmete. Na ta način ustvarimo podlago, da bo posestvoval pretežen del kmetij 10—15 ha zemlje, ki zadostuje, da preživi pri intenzivnem delu srednjo kmečko rodbino. Država naj predvsem razlasti posestva inorodcev, ki niso naši državljani. Potem se naj razlasti posestva, ki so si jih nakupili vojni dobičkarji, kar je povsem opravičeno iz kmetijskega in socialnega stališča. S tem se ljudi, katerim je kmetijstvo nepoznata in tuja stvar, ki so si pa s priglufanostjo denarjem ista nakupili, izrine iz delokroga, kamor ne spadajo in kjer bi več škodovali, kakor koristili.

Potem naj nakupi država vsa zemljišča veleposestnikov, cerkvena, mestna, samostanska posestva in posestva raznih družb, katerih razlastitev ne škoduje kmečkim koristim. Razlaščen posestva naj država proti primernim cenam prepusti manjšim in revnejšim kmetom ter invalidom. Prejšnji posestnik dobi odškodnino deloma v denarju, deloma pa v obligacijah agrarne banke, katero bode treba iz pozneje navedenih vzrokov ustanoviti.

Ker pa je računati, da bi popolna razlastitev našla hud odpor pri prizadetih, bi se dalo vse ublažiti na ta način, da se taka posestva razlasti le do gotove meje, recimo: kar ima posestnik nad 50 ha, se razlasti; drugo pa ostane naprej njegova lastnina. Ako pa je veleposestnik iz enega ali drugega vzroka oviran ali ni v stanu svoje posestvo, kar mu ga je še ostalo, intenzivno obdelovati, naj bo zakonitim potom primoran, svoje zemljišče, oziroma en del istega, oddajati v najem pridnim, manjšim kmetom svojega okoliša. Seveda je pri takem razlaščenju gledati na boniteto, kakovost zemlje.

2. Kmet zahteva pravično plačilo za svoj trud in delo, kakor vsak drug stan. Treba je toraj organiziranega prometa s poljedelskimi pridelki, na kateri promet naj vlada z zakoni vpliva. Potom zakonov je izključiti vsako prekupčijstvo, ki vse le podraži. Pridelki, hrana, naj po kolikor mogoče kratki poti dospe v roke konsumentov. Vsled izključitve prekupčijstva pa lahko kmet zahteva višje cene, katere pa bodo tudi za konsumenta primerne. Dosedaj je slednji plačal visoke cene, kmet pa je dobil pred in med vojno komaj toliko (maksimalne cene), da je za silo shajal. Treba je postav, ki urede kupčijstvo z zemljedelskimi pridelki z izključitvijo prekupčijstva. Važno nalogo v tem oziru bodo igrale naše zadruge, ki bodo zbližale obe skupini: producenta in konsumenta, med katerimi se je umetno napravljval razdor, ki se je vsled nerazumevanja položaja širših krogov in posebno vsled časopisja, katero stoji bližje prekupčijstvu kakor nam, še poglobil. Poljedelec vse stori, kar je v njegovi moči, jezi ga pa in vznevolji prepričanje, da z njegovimi pridelki obogate nepoklicani krogi. Kmet ne zahteva visokega dobička prekupčijstva za se, on le hoče, da konsument ne preplača onih cen, katere je vlada za kmeta odobrila. On noče imeti, da se njemu, deželi, pripisuje draginja! Krvosesi, pravi krivci draginje, ki ne pripuste zbližanja obeh skupin, in kateri dobivajo svoj podol dobiček iz lakote in stradanja nižjih slojev, niso na deželi, ampak v mestih. To je ena in ista družba, ki je v zaledju dobro izkoriščala stisko družin, katera družba se je pa zuala umakniti bojnemu metežu in se debelila telesno in finančno. Predvsem je treba kmetijstvo komercializirati, obvladati bo treba kmetijstvo s kupčijškega stališča.

Nadalje bo treba med vojno nastale centrale takoj odstraniti ali pa njihov ustroj predrugačiti. One so stale do sedaj le na stališču rekvizicije, zanemarljave pa so dosledno smotreno produkcijsko politiko. Nastale so vsled tega napake, zamude in razne ovire, katere so vedno

bolj občutne za kmeta, pa tudi za konsumenta. Smo sedaj že tako daleč, da bi radi več proizvajali, zboljšali pridelovanje, a ne moremo, ker so nam centrale vse pobrale. Pri centralah se šopiri velikansko diletantstvo, kar se polagoma javlja v vseh kmetijskih panogah: uničena in sprijena živila, rekvizicija prvovrstnega semena, padanje živinoreje po številu in kvaliteti vsled odzemanja plemene živine in potrebne krme. Na drugi strani pa kmeta tako točno postrežejo, da ž njimi posestnik ne more računati. Dobi se na primer za jesensko setev jarine in obratno, pa še mnogo drugega, kar je itak dovolj znano iz prakse.

Strokovnjakov se že iz početka ni vsprejemalo na vodilna mesta v centralah, k večjemu so smeli biti na deželi razni komisariji in so morali izvesti njih gospodarske načrte in zapovedi, s čimur so si kmete le odtujili. Če so pa bili strokovnjaki na vodilnih mestih, so se le redkokedaj ozirali na potrebe kmetov, več jim je bila skrb, pridobiti mnogo denarja za razne visoke provizije; prizadet je pa bil le kmet in revni sloji. Najbolj pa dirne dejstvo, da se o denarnem prometu in o porabi velikanskih dobičkov ni javnost informirala.

Centrale so vzrok zaplotne kupčije, one so povzročile napeto razmerje med kmetom in meščanom. Vsled svojega ravnanja na kratko orisanega delovanja so žele to, kar zaslužijo: nezadovoljnost in nezupanje. Proč toraj z njimi, ali pa vsaj sprememba njihovega ustroja do sklepa miru!

3. Med vojno so nastale nove ideje o lastnini pridelkov. Prilastila si jih je država. Po vojni bo pa treba ravno nasprotno doseči: kmet ostane izključni lastnik svojih pridelkov, narod pa bo zahteval od njega, da obdeluje zemljo kar najbolje, da se dvigne njena produktivnost. Vsak posestnik ne prevzame s posestvom samo pravice, ampak tudi dolžnosti nasproti sodržavljanom. Kako se naj gospodari, obdelava zemljo in s katerimi sadeži se naj v posameznih krajih pečajo poljedelci, to naj določa zakon: o obdelovanju poljedelskih in gozdarskih

zemljišč. Poljedelec bo moral obdelovati polje po strokovnjaških navodilih. Narod mora imeti pravico, da predpiše kmetu način obdelovanja. V prvi vrsti bo to posestniku samemu koristilo, ker se bo s tem povzdignila produktivnost zemlje. V dosego tega smotra pa je treba:

1. Ugotoviti produktivna svojstva posameznih pokrajin našega ozemlja.

2. Pripraviti potrebna semena, gnojila, orodje in druge potrebščine.

3. Podučevati kmeta o umnem kmetijstvu.

Prof. Davorin Majcen:

Odlomki iz govora na javnem ljudskem shodu v Prečni pri Novem mestu dne 19. prosinca 1919.

II.

Kako pa je izpolnjevala Avstrija svoje dolžnosti napram našemu narodu? Le pomislite, možje, koliko časa ste čakali, da je država zgradila par kilometrov železnice od Novega mesta do Metlike, ki je za gospodarski razvoj Dolenjske in Belokrajine velikega pomena. Par zanikrnih milijončkov je stala ta železnica, to je v gospodarskem obratu tako velike države, ki je stegala svoje grabežljive roke tja do Soluna, prav beraška malenkost; in vendar železnice ni bilo in je ni bilo. Zakaj ne? Ker Nemci in Madžari slovenskemu in hrvaškemu kmetu niso privoščili gospodarskega procvita, ker Dunaj in Pešta nista dopuščala ožjih stikov med Slovenci in Hrvati iz strahu pred združeno močjo Jugoslovancev. Neposredno pred svetovno vojno pa so vendar le zgradili to železnico. Kaj mislite, možje, zakaj se jim je takrat tako mudilo? Ker so hoteli napasti in uničiti Srbijo, to pošteno jugoslovansko demokracijo, katere narodni ponos in najsvetlejši bojno junastvo je bilo na poti vsenemški požrešnosti Habsburžanov in Hohenzollernecev. In po tej železnici so hoteli prepeščati slovanske polke proti Srbiji, da bi tam vršili krvavo bratomorstvo

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Kleriki:

Fr. Benedikt Mulej; Sigisbert Kosleibzer; Kapistran Gsundt; Bonifacij Perz; Heribert Fabiani; Hortulan Urič; Andrej Glavdanovič.

Bratje lajiki:

Br. Martin Pals, kirurg; Genuin Kerschpaumer, mizar; Gervazij Kramer, krojač; Bazilij Thaming, vrtnar; Sabinijan Kierner, krojač; Rupert Rubländer, kuhar; Job Warl, čevljar; Sebald Fürscht, kirurg; Sacerdos Schmidter, farmacevt (lekarnar), novinec; br. David Haberle, tretjerednik. (Protocollum Conv. Neostad. ann. 1760.)

Leta 1761. je prosilo mesto za filozofijo (7. in 8. razred gimnazije); zato bi bilo treba nastaviti dva nova patra, enega za 7. razred (logiko), drugega za 8. razred ali fiziko, ali pa združiti samostansko filozofijo z zunanjo, kar pa ni kazalo. Mesto in država nista

(6) imela potrebnih sredstev, samostan pa tudi ni hotel zastopj pouka sprejeti, zato niso ustanovili filozofije za svetne. (Chron II. pag. 222.)

Tega leta je goriški nadškof Karol Mihael sprosil privileg, kakoršnega so imeli francoski kralji, da so pri sv. maši v kanonu imenovali za papežem in škofom tudi kralja: „in za našo kraljico Marijo Terezijo in Franciška, izvoljenega cesarja, njenega moža in tovariša v vladi“. To predpravo je podelil papež Klemen XIII. dne 6. maja 1761.

Leta 1761. je živel v samostanu: 16 patrov, 7 klerikov (eden bosenske provincije), 8 bratov lajkov in 1 tretjerednik.

Leta 1762. je razsajala kužna bolezen v mestu, posebno pa v Sent Jerneju, v župniji sv. Križ pri Kostanjevici, v Leskovcu in drugod. V Sent Jerneju je umrlo od 1. januarja do 14. februarja 180 oseb; v Novem mestu je bilo več bolnih na tej bolezn, umrl pa ni nihče zaradi nje. To bolezen so imenovali katarno (nahodno) vročnico (mrzlico) z bodljaji; ako ni bolnik prvih 24 ur po napadu bolezn rabil primernih pripomočkov (n. pr. potenje), je bil izgubljen.

P. Bernardin Schurg (Šurk), takratni gvardijan, je dal napraviti nov dimnik iz kuhinje skozi streho in velike posode pod streho za vodo, da bi lažje pogasili ogenj, ako bi nastal v samostanu.

To leto je zapovedala cesarica Marija Terezija ljudsko štetje; pa samo koliko možkih živi v vsaki hiši in sicer koliko oseb je do 15 let starih, koliko od 15 do 20 let in tako dalje.

To leto so začeli izdajati prvi papirnati denar (bankovce) v Avstriji.

Leta 1763. je nameravala vlada prepovedati na Dolenjskem preveliko število vinogradov, zlasti one, ki so bili na rodovitnih tleh, na katerih bi bilo pričakovati boljšega in izdatnejšega pridelka. Ta prepoved bi bila zadela tudi Novomeščane, ki so imeli takrat skoraj vsi vinograde na Trški gori. (Vrhovec str. 112, trška gora po trgu, pozneje mesto, namreč Novo mesto.)

Že leta 1764. so frančiškani izvedeli, da so sklenili možje prosvetljenega stoletja razpustiti tudi v Avstriji vse cerkvene redove, v prvi vrsti pa siromašne, ki živijo od prostovoljne milostinje, v Novem mestu frančiškanski in kapucinski samostan. Vlada je zahtevala, naj jej frančiškanski samostan sporoči, kje pobirajo milostinjo, kako in koliko je vredna. Samostansko predstojništvo je odgovorilo, da pobira spomladaj maslo, po letu pšenico, v jeseni mošt, po zimi pa ajdo in sicer pet milj na okolu do Zatične, Kostanjevice in Polšnika (Billichberg). Na

tem prostoru so se nahajale župnije: Krka, St. Vid, Sv. Križ, Trebnje, Hine, Žužemberk, Dobernik, St. Rupert, Mokronog, Šmarjeta, Škocijan, St. Jernej, St. Peter, Bela Cerkev, Šmihel in Mirna Peč. V Metliki in Semiču so pobirali le mošt, v Kočevju in kočevskih župnijah pa le sočivje. V bližini samostana so se pripravljali za repo in zelje, v mestu so pa pobirali po enkrat v tednu kruh in enkrat v letu, v postu sveče, katerih so vselej nabrali kakih osem sto. Graščine in dobri prijatelji so pošiljali tekom leta kak dar frančiškantom; koliko bi bili vredni ti darovi in vsa bira, niso mogli ceniti. Take izkaze je vlada zahtevala leta 1770., 1772.; 1775., 1782., 1784. (Vrhovec str. 149 in 150.)

Leta 1766. je ustanovila Marija Terezija predilno šolo v Novem mestu, da bi se mladina vežbala v predenju dotlej na Dolenjskem še neznanih izdelkov in prišla do lažjega zasluzka. Gosposka je določila za to šolo 24 dečkov in 24 deklic revnih starišev. Meščani niso hoteli dajati svojih hčera v to šolo; nato je dal okrožni glavar izključiti 54 gimnazijcev ter jim ukazal, lotiti se kaknega rokodelstva ali pa vstopiti v to novo šolo. Ko je višja gosposka zvedela o tem samooblastnem postopanju, je dala to šolo zapreti. (Chron. III. pag. 144 pri Vrhovcu str. 111.)

proti lastni svoji krvi. To so imenovali oni „strategični pomen“ te železnice in samo zaradi tega so jo dogradili pred izbruhom strašne te vojske. To je bil pač peklenski načrt, uničiti s pomočjo ene polovice Jugoslovancev, katere so hvalili kot „zveste“, drugo v lastni državi združeno polovico. Sam Satan je imel nad njim svoje peklenško dopadnje, a to pot jim je večna pravica prekrizala njih krvave račune o naši jugoslovanski koži. Mi Jugoslovani smo danes živi in združeni, Avstrije pa ni več in je nikdar več ne bo. Amen.

Možje! Železnice iz Novega mesta do bivše štajerske meje še danes nimamo, da bi se bila lahko takorekoč mimogrede zgradila in bi bila največjega pomena za najlepše in v gospodarskem oziru najvažnejše kraje dolenjske strani. E, nima pač tistega strategičnega pomena, zato je ni!

In takih zgledov bi vam lahko navedel, kolikor bi hotel. Tako so delali naši mučitelji in izsesovalci vselej in povsod, le tu in tam so iz bojazljivosti malo odjenjali, da so varali in slepili ljudstvo in nekoliko prikrili svojo pravo podobo. Saj so bili nesramni celo napram Čehom, brez katerih danes nekda tako ošabni Dunaj z vsemi vojvodi in nadvojvodi in generali in ministri niti živeti ne more.

V ravno tako lepi meri so nam rezali bivši naši gospodarji duševni kruh. Na tisoče slovenskih otrok ni imelo po kričih bivše države slovenskega šolskega pouka, potujočevali so jih premešljeno in po načrtu in delali iz njih janičarje — poturice. Ves naš napredek, vsa izobrazba, vsa duševna kultura, kar je imamo, se je dosegla v boju z državo, ne pa z njeno pomočjo, kar bi bilo naravno.

Vprašam vas, možje Dolenjci, ki imate svoj zdravi razum in svoje pošteno kmečko srce, ali je bila Avstrija naša država, država za nas in naš napredek, našo dobrobit? Ni ga pametnega in poštenega našega človeka, ki bi rekel: Da, bila je. Vsi se z jezo in gnevom v srcih spominjamo te države in njenega edinega daru, ki nam ga je naklonila: Tisočletne sužnosti!

Naša država, nova, velika, lepa in bogata, ustvarjena od Boga za nas in samo za nas in naše potomce, je Jugoslavija, država Srbov, Hrvatov in Slovencev! Njej posvetimo svoje redno in mirno delo, samim sebi v korist in prospeh in materi domovini v slavo in veličino!

Dopisi.

Iz Šmihela pri Novem mestu. Poslovil se je minuli teden od naše župnije častiti gospod kaplan Anton Kastelic, da nastopi svojo novo službo kot župnik na Jesenicah. Skozi osem let je pri nas vzorno pastiral. Bil je č. gospodu župniku zvest

prijatelj in pomočnik v težavni in odgovorni službi ter si za časa svojega bivanja med nami s svojim blagim značajem pridobil obče spoštovanje in zaupanje. Izgubili smo z njim za vse dobro vnetega dušnega pastirja in dolžnost naša je, da se ga hvaležni spominjamo v molitvi. Ljubi Bog naj stotero poplača njegov trud! Ob slovesu želimo blagemu gospodu župniku iz dna srca obilo sreče, zdravja in zadovoljnosti ter bogatega blagoslova božjega v novem delokrogu!

Iz Toplic. Valentin Vodnikova slavnost, ki jo je priredilo bralno in pevsko društvo na Toplicah v nedeljo, 26. prosinca, je uspela nad vse pričakovanje krasno. S smelostjo trdimo, da tako lepih narodnih prireditev se pač malo priredi po deželi med priprostim ljudstvom. Že mnogo pred določeno uro so prihajali udeleženci iz raznih bližnjih krajev, tako da se je prostorna dvorana kmalu napolnila. Ko so bile vstopnice razprodane, se je pričela slavnost z večnolepo narodno himno: „Lepa naša domovina“. Slikovit je bil prizor na odru. V ozadju Vodnikova slika, pred njo pa mnogoštevilni pevski zbor, pevke vse v krasnih narodnih nošah.

Po odpeti pesmi je v slavnostnem govoru pojasnil društveni predsednik, učitelj Dragotin Gregor pomen slavnosti ter kdo in kaj je bil Vodnik slovenskemu narodu in tedaj tako zanemarjenemu slovenskemu književnemu jeziku.

Po govoru je bila živa slika: Slov. narod se klanja Vodniku. Živa slika je naravnost očarala vse navzoče, izmed katerih ni nihče pričakoval, da bi bilo mogoče kaj takega prirediti na deželi. Na splošno željo se je morala živa slika ponoviti. Zopet isti prizor. Navdušenje in ploskanje kar ni hotelo prenehati.

Nato so dekleta deklamovale Vodnikove pesmi: Ilirija oživljena, Zadovoljni Kranjci in Moj spominik, ki so vse povoljno rešile svojo nalogo. Pevski zbor pa je zapel pesmi: „Čolnčku“ (mešan zbor), „Kranjci glej tvoja zemlja je zdrava“ ter „Slovenec, Srbi, Hrvat (moška zbor)“.

Po pevskih točkah pa se je predstavljala prav dobro Linhartova: Županova Micka. Vsi igralci in igralki so se pravilno užitili v svoje vloge in jih hvalno izvršili. Posebno so ugajali Micka, Anže in oče Jaka. Glažek pa je s svojim humorjem izvalil mnogo smeha.

Po končanem vsprejemu so se udeleženci zadovoljno razšli z željo, da bi bralno in pevsko društvo zopet kmalu priredilo kaj sličnega, podučnega in zabavnega.

Z Otovca pri Črnomlju. Marijina družba v Črnomlju žaluje za eno najvzornjšo članico svoje družbe. V četrtek, dne 23. januarja smo spremili k zadnjemu počitku vzgledno družbenko in tretjere-

nico Ano Zupančič z Otovca, hiš. št. 8. Kako priljubljena je bila pokojnica, je pokazal veličasten pogreb, kakoršnega še ni videlo domače pokopališče, razven ko je brat od pokojne Ane, duhoven Janez Zupančič, umrl. Iz obširne črnomaljske župnije so prihitela dekleta, da se še enkrat poslovo od svoje bivše prednice. Tri leta je vodila Marijino družbo res vzorno in ljubeznivo. Z vsemi je bila kot dobra sestra in vse so bile ž njo kot dobre prijateljice. Prelepih vzgledov nam je zapustila. Kako potrpežljivo je prenašala dolgo bolezen. Veliko je trpela, a upamo, da ni brez zaslužnja, ker je zmiraj zaupala v Boga. V boleznih je bila večkrat previdena s sv. zakramenti. Spremljalo jo je več belo in črno oblečenih deklet s krasnimi vencami. Družbena zastava, ovita s črnim trakom, se je sklonila čez grob v slovo od preljube Ane. Družbene pevke so zapele doma in ob grobu v slovo ganljive žalostinke. Nobeno oko ni ostalo suho, ko so mrzle grude padale na rakev in nam zasule dobro prijateljico. Njen spomin ostane vedno med nami. Ti pa preljuba, nepozabna Ana počivaj v miru!

Franjo Neubauer:

Slepčeva pesem.

Dajte harmoniko, da zaigram!

Pač je ugásnila luč mi v očesu,
ali veselo zasvirati znam,
da vam pomikalo nóge bo k plesu.

Saj sem jih stokrat in tisočkrat sviral
pesemce, lahke kot valčki z gorá,
slajše kot petje ljubezni pomladne,
ki ga slavíljček popevati zna.

Ali takrát mi oko je žarelo,
hítel mi v svet je pogled hrepeneč,
kédar se jutro kopálo je v solncu,
ali migljál mi obok je blesteč.

Strel je zablisnil — pogled je ugasnil,
svet se umaknil mi v mrak je temán! —
Dajte harmoniko, žalost naj zabim!
Pojte veselo, saj sije vam dan!

Razglasi Narodne vlade SHS v Ljubljani.

Naredba poverjeništev za kmetijstvo in za prehrano o utesnitvi prometa s plemensko govejo živino. Naredba poverjeništev za kmetijstvo z dne 30. decembra 1918, uradni list št. XXIX., s katero se je proglasil promet s plemensko govejo

živino in z govejo živino v gospodarske namene prostim, se razveljavlja. Glede prometa s plemensko govejo živino veljajo odslej vsa ona določila in predpisi, ki veljajo za klavno živino. Nakup in prodaja plemenske živine se sme vršiti le s posredovanjem vnovčevalnice za živino in mast v Ljubljani, oziroma njenih zaupnikov, vendar pa slednji niso upravičeni zahtevati in pobirati nikake pristojbine za svoje posredovanje. — V Ljubljani, dne 30. januarja 1919.

Raznotero.

Zanimiva vprašanja — še bolj zanimivi odgovori. Kdo je iznašel note za petje? Bil je menih. — Kdo je vpeljal koralno petje? Bil je papež Gregor I. — Kdo je iznašel smodnik? Bil je redovnik. — Kdo je prvi umel in razkril svetovni sistem? Bil je nadškof Regimontanus, kardinal Cusa in kanonik Kopernik. — Kdo je sestavil prve orglje? Bil je redovnik Budos iz Celle. — Kdo je nagovarjal in podpiral Kristofa Kolumba, da je zasledil Ameriko? Bil je katoliški duhovnik. — Kdo je izumitelj ure s kolesjem? Bil je menih Pulcifikus iz Verone. — Kdo je iznašel ure z nihalom? Bil je papež Silvester II. Isti papež je tudi sestavil arabske številke. — Kdo je izumel novost, da je možno orglje z elektriko goniti? Bil je duhovnik Candid v Leces na Italijanskem. — Kdo je sestavil kompas? Bil je dijakon Flavij Gioia. — Kdo je zasledil zdravilno moč kinina, ki pomiri mrzlico in ki ima tako važno vlogo v zdravilstvu? Bili so jezuiti Lipea in Sicard. — Kdo je je svetu razkril zdravilno moč vode? Bil je župnik Kneipp. — Kdo je sestavil pravila elektrike? Bil je pater Lana. — Kdo je iznašel brzojav? Duhovnik Chappé. — In teleskop? Pariški duhovnik Desforges leta 1772. — Kdo je prinesel sviloprejk v Evropo? Dva katoliška misijonarja s Kitajskega. — Kdo je izumitelj alfabeta za oslepele? Francoski pater L'Évé. — Bodimo torej odkriti, da gre v znanosti in vedi duhovnikom častno mesto.

Cene na južnem Ogrskem. V krajih, ki jih je zasedla srbska vojska, vlada red in nizke cene. Predpisi so strogi, a svoj namen dosega. 1 kg moke stane 40 vin., 1 liter vina 70 vin., 1 kg govedine 2 K., 1 kg svinjine 3 K., 1 kg masti 5 K. — Navijalce cen pošiljajo Srbi v Srbijo na prisilno delo. Kako pa na Hrvaškem in pri nas? Če bi hoteli Srbi dovolj delavcev za obnovitev dela v Srbiji, naj pridejo na Hrvaško in k nam. Na Hrvaškem bodo morali pobrati vse Jude, pri nas bi pa tudi marsikdo, ki ni Jud, moral z lopato v Srbijo. In to bi ne bilo nápačno!

Leta 1769. dne 10. aprila je umrl br. Caharija Mayr, Tirolec, mizar, 48 let star, v redu je bil 25 let.

Leta 1771. je država razglasila sol za monopol v veliko škodo meščanom in kmetom. Sol so prodajali na mernike po 1 gld. 40 kr. (Vrhovec str. 112.)

Istega leta je papež Klemen XIV. s pismom dne 22. junija 1771. odpravil veliko zapovedanih praznikov, kateri so v pratikah zaznamovani kot soprazniki. To je storil papež na prošnjo tedanje vlade, da bi si delavci mogli več zaslužiti. To leto je bila tako velika lakota, da je Marija Terezija v vsem cesarstvu odredila 40 urno češčenje presv. Rešnjega Telesa za odvračitev te hude šibe božje. (Chron. III. pag. 309 pri p. Raphael Klemenčič, Programm 1868 S. 21.)

Leta 1772. je šlo Novo mesto z vsemi javnimi poslopi, cerkvami in samostanoma, vojašnico itd. 267 števil. (Vrhovec, 147.)

Leta 1773. dne 19. aprila je umrl br. Kanut Rosinger iz Ogrske, mizar, novinec, star 22 let, v redu je preživel 11 mesecev.

Proti koncu osemnajstega stoletja se je zaradi vojsk vse podražilo, posebno pa živina in žito; mesarji so zato nekaterikrat svoj obrt ustavili. Včasih je bil jedini mesar v mestu in še ta ni mogel izhajati. Ravno tako se je godilo pekarni; navadno so bili

v mestu trije peki; zgodilo se je, da tri dni ni nobeden zakuril svoje peči. Ko jih je vlada prišla, so odgovorili, kako naj pečemo, ko ne moremo moke kupiti; saj nima nobeden človek denarja. Mestna gosposka je našla pri vseh treh pekih šest mernikov moke. Takrat je bila v mestu pivovarna, a ni mogla izhajati; prenehala je. Pravih tovarni ni bilo tu nikdar. Obrtnikom in rokodelcem se je slabo godilo; meščani so se začeli s poljedelstvom in trtorejo pečati. Novomeški sejmi, nekda vir mestnega blagostanja, so izgubili vso svojo veljavo. (Vrhovec, str. 105.)

Leta 1772. dne 12. avgusta je bil izvoljen za gvardijana p. Bernardin Šurk v tretjič.

Dne 10. avgusta 1775. so p. Jordana Zierer-ja postavili za gvardijana, ki ima največ zaslug za osnovo novomeške ljudske šole.

Leta 1776. je vlada prepovedala frančiškanom sprejemati samostanske tretjerednike.

Leta 1777. in dalje do leta 1819. je imela novomeška gimnazija samo pet razredov: princip, gramatika, sintaksa, prvi in drugi humanitetni razred.

Leta 1778. dne 26. maja so po naročilu cesarice Marije Terezije prav slovesno ustanovili deško glavno šolo v gimnazijskem poslopiju z dvema učiteljima in brez naka-

zanega plačila. (P. Rafael Klemenčič, Programm 1868. str. 21.)

To leto je bila slaba letina; samostan ni nabral toliko žita, kolikor ga je potreboval za kruh; prisiljen je bil 20 kupljenikov (mernikov) pšenice kupiti v Karlovcu. (Seja diskretorja istega leta.)

Istega leta, dne 6. novembra je umrl p. Sigefrid Kalan iz Škofje loke, pridigar, star 59 let, v redu je bil 37 let.

Leta 1779. so špitalsko cerkvico zaprli in podrli z mestnim špitalom, to je hiša, kjer so ubogi, obožani in onemogli meščani stanovali. Cerkvico in to hišo so prodali za 150 gld. Cerkveno premoženje so pripisali l. 1795. verskemu zakladu. (Vrhovec, str. 34.) To leto je dala dežela zidati vojašnico pod vodstvom generala barona La Hermanna. (Vrhovec, str. 48.)

Leta 1780. dne 29. novembra je umrla cesarica Marija Terezija, ki je podarila cerkvam mnogo mašne obleke. Za njo je nastopil vlado njen sin Josip II., ki je veliko zla povzročil sveti cerkvi.

Z dekretom 26. marca je zapovedala vlada samostanskim predstojnikom, da morajo v posebno knjigo prepisati vse vladne predpise, ki zadevajo cerkvene zadeve in jih brati v obednici.

Z dvornim dekretom dne 29. marca 1781. je prepovedal Josip II. redovnikom obče vati s svojim vrhovnim predstojnikom, ki biva zunaj Avstrije. Novo izvoljenega provincijala je potrdila vlada in dotični škof.

Leta 1781. dne 10. novembra je bil izvoljen za novomeškega gvardijana p. Kastul Weibl za tri leta. To leto je prepovedal cesar Jožef II. vsem redovnikom sprejemati v svoj red novince.

L. 1782. so razpustili samostane: v Bistri, reda sv. Klare v Ljubljani, Loki, v Mekinah, samostan dominikank v Velesovem.

Leta 1783. so šli kleriki iz Novega mesta v Ljubljano na javni licej in bogoslovne šole, ker po dvornem dekretu z dne 14. januarja so morali vsi redovni kleriki obiskovati javno filozofijo, to je 7. in 8. gimnazijski razred. V teh šolah so zgubili poklic in zapustili red.

Z dvornim dekretom dne 27. decembra 1782. so bile odpravljene vse procesije razen velikonočne, na dan sv. Marka, križev ali prošnji teden in na praznik presv. Rešnjega Telesa.

Leta 1783. dne 6. marca je umrl br. David Haberle, Tirolec, samostanski tretjerednik, priprost, pobožen in za čast božjo jako goreč; star 51 let, v redu je živel 24 let.

Zvezda v avstrijski kroni. Te dni je preteklo trideset let, odkar je ležal na mrtvaškem odru Rudolf, edini sin Franca Jožefa I. in cesarice Elizabete, — ponos Avstrije in zvezda v vladarski kroni. Spominjamo se, koliko neresnice so takrat pisali uradno po časopisih o njegovi zagonezni smrti, samo da bi prikrili ljudstvu vso notranjo nenravno gnjilobo na vladarskem dvoru. Koliko govorice je šlo takrat šepetaje od ust do ust med ljudstvom, katero je kaj hitro izvedelo resnično dejstvo o umoru, a javno govoriti se ni smelo. Sedaj se sme z resnico na dan. Prestolonaslednika Rudolfa je ubil v ljubosumnju zaročenec baronice Večere s tem, da ga je udaril s šampanjsko steklenico po glavi s tako silo, da mu je prebil kosti in razmesaril del obraza. Da bi ljudje tega ne opazili, je bilo Rudolfovo truplo visoko na katafalku in rane umetno zadelane z voskom. Umor se je izvršil v lovske gradu Maierlingu. Rudolf se je hotel ločiti že večkrat od blage svoje soproge Štefanijske in je veliko intimno občeval z raznovrstnimi visokimi in nizkimi lepoticami. — Nikakor ne smemo metati kamenja na njegovo mrtvo truplo, Bog ga je sodil v svoji neskončni pravičnosti; toda objavili smo to zanimivo zgodovinsko obletnico, da pomirimo nebroj babjih jezikov, ki že kar javno trde prav po Dolenjskem, češ: Rudolf še živi v osebi Wilsona! Torej Wilson je Rudolf in je prišel reševati svojo državo! — Kako grozno neosnovane in neutemeljene so takšne trditve, si pač lahko vsak sam misli. Proč s takšnimi starodavnimi bajkami!

Kulturno pismo. Listi priobčujejo pismo, ki je poslal cesar Viljem cesarju Francu Jožefu. Pismo se glasi: „Srce mi krvavi, toda preplaviti moram vse z ognjem in krvjo. Žene, može, otroke in starce je treba pokončati. Prizanesti ne moremo ne hišam in ne drevesom; kajti le s takim strahovanjem je mogoče premagati propali francoski narod tekoni dveh mesecev.“

Vse pride na dan. Nadvojvoda Friderik je bil res „vzgleden vojskovodja“, kakor se je to večkrat čitalo v časopisih med vojno. Toda vojna je raztrgala tudi tem mogotcem zakrinkane obraze in nam jih je pokazala v pravi luči. Ko je prišel nadvojvoda Friderik na Tirolsko za časa hudih bojev, so morali z dvema avtomobiloma po noči v Bozen po dobre reči za visokega gospoda. Njegov jedilni list je obsegal takrat jedi, da njih eksotičnih imen pri najboljši volji ne znam prevesti na slovenščino. Do kave je bilo osem jedi. Pila so se najrazličnejša vina, ki so se ravno prilegala dotični jedi. Okus so pa imeli gospodje! Naročena je bila godba, ki je igrala temu gospodu samo originalne koščke: Marš nadvojvode Friderika, valček nadvojvodinje Zite, Molitev pred bitko, Glasovi zmage itd. Tako so hodili gospodje na fronto, tako so se bojevali „junaki“ pri godbi in vinu, v krasnem zatišju. Vojaki pa so se valjali v krvi, ljudstvo v zaledju je stradalo, da je bila groza. Nadvojvoda Friderik je pač dobil svoj „marš“, a jedilnega lista ni mogel vzeti s seboj, vsaj na naše stroške ne.

Podrobnosti o smrti carjeve družine. Listi poročajo, da je bilo življenje ruske družine v Jekatarinaburgu silno neznosno. Začetek junija pa je postal začetek strahote. Vršile so se neprestane hišne preiskave. Na nekem ljudskem zborovanju so sklenili komisariji, da carjevo družino umore. Ob 1. uri ponoči je udrta tolpa boljševikov v carjevo stanovanje. Car in carica sta klečala in molila. Voditelj tolpe se je obrnil do carja z besedami: „Vi ste se tedaj že pripravili.“ — „Da,“ je odgovoril car, „jaz sem vedno pripravljen.“ Nato so zgrabili družino in jo odpeljali. Carjevo hčer so zgrabili histerični kriči. Car je stopal naprej. Za njim so vlekli hčer in jih zaprli v neko klet. Ustrelili so jih čisto od blizu z revolverjem. Prvo carico, nato hčer in slednjič carja, ki je imel prestolonaslednika pri sebi.

20 kardinalov je umrlo že za časa vladanja sedanjega papeža Benedikta XV. Kardinalski zbor šteje sedaj 58 članov, 2 prelata pa bosta v najkrajšem času imenovana za kardinala. Ker je določeno število kardinalov na 70, je še imenovati 10 prelato za kardinala. Italijanske narodnosti je 31, od ostalih 27 je eden Slovan, in sicer baron Skrbensky, nadškof olomuški. Od teh kardinalov je bilo imenovanih od Leona XIII. še 18, od Pija X. 31 in od Benedikta XV. 14. Najstarejši kardinal je nadškof Cabrieres v Montpellieru na Francoskem, ki je bil že pred 39 leti imenovan za kardinala, najmlajši pa še le 47 let stari nadškof v Beneventu na Laškem, Ascalesi, ki je bil lansko leto imenovan za kardinala.

† Rihard Dolénc.

Umrli je v sredo, dne 5. t. m. ob 4. uri popoldne v svoji hiši v Novem mestu gospod Rihard Dolénc, vodja deželne kmetijske šole v pokoju in hišni posestnik v Novem mestu. Pogreb se vrši v petek popoldne ob četrti na 5. uro.

Rajniki, dolgo bolehen, je srečno doživel pred petimi dnevi svojo sedemdesetletnico, h koji mu je tudi naš list čestital, a že tisti dan bolezen čuteč, ni dolgo preživel dan veselja.

Vodja Dolénc je bil rojen l. 1849. v gradu Podbrje pri Št. Vidu nad Vipavo. Po dovršenih realnih študijah v Gorici, čuteč kot sin graščaka in vrlega kmetovalca veselje do kmetijstva, zlasti do sadjarsko-vinarske stroke, je vstopil v kmetijsko akademijo v ogrskem Starem gradu in po dovršitvi te v vinarsko šolo v Klosterneuburgu, kjer je bil učenec slavnega barona Babo.

Vodja Dolénc je kot nestor slovenskih kmetijskih strokovnjakov oral pri nas v tej stroki ledino. On je ustanovil na poziv dež. odbora kranjskega sadjarsko in vinarsko šolo na Slapu pri Vipavi, ki se je l. 1886. preselila na Grm. Obeh šol je bil prvi ravnatelj in je kot tak vzgojil celo vrsto kmetijskega naraščaja.

Kot je bil vnet in dober strokovnjak v kmetijstvu, je bil pa tudi naroden mož skoz in skoz in vzorni oče. Z njim je izginila zopet ena markantna oseba našega kraja. Bodi mu lahka domača zemlja, koja je tako srčno ljubil. Zaostalim naše globoko sožalje.

Domače in tuje novice.

Velikodušno darilo. G. Franc Prijatelj iz Tržišča pri Mokronogu je daroval povodoma narodnega praznika 14. in 15. decembra 1918, ker ni mogel vsled odsotnosti svoje hiše v Novem mestu na trgu št. 61 primerno okrasiti in zastave razobesiti — 200 kron za mestne reveže, za kar se mu izreka najtoplejša zahvala.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu januarju 1919 je 666 strank vložilo 1.155.101 K 13 vin.; 365 strank vzdignilo 396.761 K 52 vin.; torej več vložilo 758.339 K 61 v; 1 stranki se je izplačalo hipoteknih posojil 600 K; stanje vlog 8.804.563 K 22 v; denarni promet 2.633.161 K 7 vinarjev; vseh strank bilo je 1251.

Dar za slepe vojake. M. M. 4 krone. Bog plačaj! — Ne zabite na reveže slepe vojake! — Prečitajte s sočutjem današnjo pesmico „Slepčeva pesem“.

Oblačilna poslovalnica v Novem mestu se nahaja zdaj v hiši št. 90 na glavnem trgu v prvem nadstropju. Izkaznice za blago oddaja tam g. Ivan Krajger vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne in od 1. do 3. ure popoldne.

Zopet lopovstvo. Dne 29. prosinca 1919 je imel večerni vlak iz Belekrajine dve uri in še več zamude. Z istim vlakom pa je imelo odriniti k vojakom več fantov iz novomeške okolice. Kajpada so se zbrali v revstavraciji pri Vindišarju pri kolodvoru, da laglej počakajo vlak pri zdravem dolenjčku. Ker so bili mladenči iz raznih vasi, je prišlo med njimi do prepira, ki je imel končno prav žalostne posledice. Fantje so imeli seboj najbrže tudi nekaj boljševiskega duha, katerega so si še podžigali za rujnim vincem in tako je prišlo kmalu do pravcatega vojnega spopada. Žalibog, da je bil žrtev surovih pijancev in podivjanih fantov končno gostilničar g. Vindišar sam. Pretepači so mu napravili škode na kozarcih, steklenicah, šipah, oknih in na pohištvu nad 1152 kron. Zahvaliti se je našemu vrlemu novomeškemu orožništvu, da je nesrečo omejilo in je 20 teh vročekrvnežev polovilo in zaprlo pri okrajnem sodišču, odkoder jih je drugi dan odgnalo na vojaško sodišče v Ljubljano. Tam so gotovo dobili zaslužno pohvalo za svoje junaštvo.

Steklo se dobi pri Matko Maloviču, mizarju v Novem mestu, in se vpostavlja v okvirje (okna). Ob enem se priporoča za naročila mizarske stroke vseh del.

Žrtev koroške legije. V Mariborski rezervni bolnici št. 1 je v ponedeljek, dne 27. januarja nepričakovano umrl častniški namestnik Ivan Omahen iz Kandije jugoslovanskega strelskega polka v Ljubljani. Pokojni je bil ves čas vojne na raznih frontah, ob koncu vojne je prišel iz Rumunije in komaj domov dospel, je pristojevoljno odšel na Koroško na velikovško fronto. Tu so ga Nemci ujeli, ga degradirali, a on jim je ušel. Ležal je cele dneve pod kozolci, tam si je nakopal smrtno bolezen, s katero je prišel v mariborsko bolnico, kjer je po preteku petih dni umrl. Pogreb se je vršil v sredo, dne 29. januarja popoldne ob 2. uri na mariborsko mestno pokopališče na Pobrežje. Naj mu bo lahka jugoslovanska zemlja!

Vsem goriškim beguncem! Begunci! Goričani! Vaša domovina je v nevarnosti! Zemljelačni Italijan jo hoče odtrgati iz krepkega telesa naše mlade Jngoslavije. Vi to najbolj veste, da pomeni za vas gospodarsko smrt, ako pripadejo vaše pokrajine Italiji. Vaši sodeželani, ki jim je bila usoda bolj mila kot vam, da so se mogli vrniti v svojo porušeno domovino, in oni, ki so ostali kljub vojnim grozotam doma, so že izvršili plebiscit — izrekli so se za Jugoslavijo. Naj Italijani in celi svet vedo, da ste pripravljeni žrtvovati vse za združitev svoje, po Italijanih zasedene domovine, z edinstveno in svobodno Jugoslavijo. Zato vas pozivljamo, da podpisete izjavo, v kateri se izrekate za državo SHS in proti italijanski okupaciji. Izjavo s podpisimi pošljite nemudoma pisarni za zasedeno ozemlje, Ljubljana, Dunajska cesta št. 31. To lahko storite kjer vas je več, na eni poli, kjer vas je manj, pa tudi na navadni dopisnici in sicer tako, da prepišete na pole sledečo izjavo: „Podpisani prebivalci občine (ime domovinske občine), pol. okraj (ime dom. pol. okraja), ki smo bili vsled vojnih dogodkov prisiljeni, zapustiti naše domove in naše imetje in katere nam je vojna furija porušila in ugrabila, prebivajoči sedaj v ... (ime kraja sedanjega prebivališča) odločno zahtevamo, da se goriška pokrajina z glavnim mestom Gorica vred vtelesi samostojni kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ter najodločneje odklanjamo aspiracije italijanske države do te pokrajine in do tega mesta. V ... (ime sedanjega prebivališča), dne ... Slede podpisi.“ — Storite pa to takoj, ker je odločitev blizu!

Priloga k današnjemu listu je vredna, da si jo vsak kmetovalec dobro spravi in se pri potrebi zaupno obrne na prvo dolenjsko domačo tvrdko E. Guštin, Metlika, ki preskrbuje dobre in zanesljive kmetijske stroje po zelo zmernih cenah.

Zima je začela dobro pritiskati na Dolenjskem. Zima in davkarija ne prizanajajo, pravi star pregovor. Vbogi gimnazijci, ki bodo morali s svojimi gg. profesorji še dalj časa zmrzovati v slabo zakurjenih sobah.

Skrbimo za temeljito popravljanje gospodarskih poto.

„Ljudje so kot svinje!“ — Tako se togoti čestokrat priprosti kmetič, ko gradi ali popravlja baš nepotrebno ograjo svojega zemljišča, ki se dotika več metrov uglobljenega, blatnega, lužastega, voznega pota in steze. Mimoidoči ljudje pohodili in opustošili so mu mnogo rodne zemlje, ogibajoč se blata in mlakuže še nikdar popravljenega pota; zato jeza. In če kdo kmetovalcu prijazno nasvetuje: „Poprava voznega pota in steze stalo bi desetkrat manj stroškov, kakor nepotrebna ograja stebrov, rant, plank, vej itd.“, dobi zbadljiv odgovor: „Saj nisem neumen, da bi za druge delal. Kdor hoče imeti lepo pot, naj si jo sam popravi, jaz mu je ne bom.“

In kdo je kriv te preprijazne, svinjske psovke? — Kmetič gotovo ne, čeravno jo je izustil; kajti on brani le svojo posest zemljišča pred pustošenjem. — Mimoidoči potniki tudi ne, kajti vsak razumen človek bo vsikdar rajši hodil po suhem, nego brazdal po volji in blatu. Tišči, ki ima pravico popravljati pot, bo dosledno rekel: Kaj me briga? Ne sili me tako nihče ne. Z občinskimi posli preobloženi župani in gospodarski odbori nimajo navadno zaradi ljubega miru nikakoršnih tožiteljev, sami pa se ne brigajo za gospodarska pota kratkomalo nič. — zato puste malodušno, da vsa pota spijo spanje pravičnega.

In kaj pravi 150 let stara, sedaj slovenska kmetijska družba, h kateri se zateka vsak, pomoči potrebni kmetovalec, za svet, kakor otrok k svoji ljubi materi? Ona pravi: „Za temeljito popravljanje gospodarskih poto v najkrajšem času daje tozadevni zakon vse pravice (dolžnosti ne) in če se to ne zgodi, ni vzrok zakon, ampak malomarnost županov, gospodarskih odborov in ljudi, ki se nočejo brigati in ne delati. Tedaj: malomarnost, ne brigati se, in ne delati — pa je vsak varen pred zakonom. Čuden zakon!“

O, da bi bil davčni zakon tak! Kako lepo, mirno, brezskrbno bi ostal vsak davčni vinar v žepu kmetovalčevem! Toda žalibog, pri davčnem uradu je uradnikov, davkarjev, asistentov, revidentov, upravnikov, pristavov, eksekutorjev, slug itd., vse polno; še celó finančno ministrstvo mu daje polno moč in veljavo; zato pa toliki red.

In potni zakon — ima li jednega uradnika? Osamljen, brez vojakov, brez orožja stoji le na papirju, kakor slamnati mož v koruzi; še vrabci se ga ne bojé. Zato so pa tudi naša gospodarska pota pripuščena le sebi v varstvo, ljudem pa v zamudo časa, sramoto, zasmeh in spodtiko.

Vendar stari, a resnični pregovor pravi: „Ljudski glas, božji glas!“ Zato vsi naročniki Dolenjskih Novic, vsi na krov! Opišite vsak v svojem okolišu vasi: vse najgrše in najglobejše struge gospodarskih poto, po dolgosti, globokosti, širini, odprtini vrhu zemlje, padec pota! So li bila pota v teku stoletja kdaj popravljena in kako? Iz kolike daljave se zbira po strugi deževna voda, kam odteka in koliko prinaša ali odnaša rodne zemlje, gramoza? Naznanite vsa nepotrebna pota in steze, glede pustošenja rodne zemlje in površine! Opišite vse nepotrebne žive meje poleg poto, nepotrebne ograje, stebre, rante, planke, vejevje, glasno in pomenljivo kričeče. Opišite ograje glede na prostor, glede na zamudo časa, nabave in poprave, glede cene stavbenega lesa itd. Določilo se bo s tem, koliko narodnega blaga, stavbenega lesa gre sleherno leto brez potrebe v zgubo.

Nasvetujte, v koliko je potreba kako pot preložiti, nanovo izpeljati, ali doma, na polju, vinski gorici, v gozdu itd. Popišite vse znane nesreče na zanemarnjenih potih, po ljudeh, na ljudeh in vprežni živini!

Dolenjske Novice pa bodo radovoljno in brezplačno sprejemale nabrano stvarino v svoj list in objavile tudi spis za vsako vas, okolico zase. Matematiki nam bodo natanko izračunili, koliko milijonov kubičnih metrov zemlje je voda že tekom obstoja potov odnesla v doline, reke, potoke, morje. Zgodovinarji nam pojasnijo starost potov, pretvorbo potov po hudourni vodi, pretvorbo zemlje na površini do danes, in kaj imajo pričakovati zanamci v teku 100, 200 in še več let. Juristi in sodniki nam pojasnijo, koliko tožba in nepotrebnih tožbenih stroškov je prizadejala že marsikatera nepotrebna pot.

Sleherna vas, okolica dobila bi s takim statističnim opisovanjem potov opomin k napredku in kulturi, kar bi brezdvomno več koristilo gmočno in moralno, kakor v bivši Avstriji zakonito štetje ljudi, živali, kokoši vsakih deset let; štetje, ki je bilo le tešilo žeje po radovednosti. Opis potov pa bo nasprotno gotovo prvi in načelni budilni korak k napredku v mladi Jugoslaviji.

Doneski k vremenoslovju

(1) **Bele Krajine.** J. Šašel.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Ker so moji različni spisi glede belokranjskega vremenoslovja v Dol. Novicah od leta 1915 dalje nekatere kroge, kakor sem izvedel, posebno zanimali — vsaj je Bela Krajina, kakor v mnogih ozirih, tudi glede vremena in podnebja prav zanimiva, naj priobčim iz svojih zapiskov v tukajšnjih župnih kronikah svoja opazovanja v desetletju 1909 do 1918 in sicer za vsaki mesec posebej.

L. 1909. Januarja smo imeli do 24. precej mehko zimo in malo snega. Od 24. nadalje pa je bila precej huda zima, da je kazal toplomer po 6 do 13 C zime.

Februar je bil nenavadno grd in neprijazen. Od 4. do 7. smo imeli sicer štiri prav lepe, tople in prav spomladanske dni, za tem pa je bilo ves mesec grdo, oblačno in mrzlo. Večkrat je tudi snežilo in hudo brila burja. Mraza smo imeli navadno od 4 do 8 C. Najgrji pa je bil zadnji teden, to je od 22. do 28., ko je skoraj teden snežilo in burja hudo vlekla. Zadnjega februarja smo imeli toliko snega, kakor ga nismo imeli vso zimo. Tudi po drugih deželah, celo po Francoskem in Italijanskem so imeli konec tega meseca in v začetku marca veliko snega in hudo zimo, da je bil v mnogih krajih celo promet oviran, kakor so pisali časopisi.

Meseca marca sta bili prvi dve tretjini izredno grdi in neprijazni. Večkrat je snežilo ali deževalo, tudi snega je bilo dobro obilo. Ljudje niso mogli nič delati zunaj. Zadnja tretjina pa je bila večinoma lepa in topla, prav spomladanska.

Aprila je bilo dne 1. izredno lep, solnčen in topel dan. A 2. je ves dan deževalo in popoldan je hudo burja brila. V noči od 2. do 3. pa je zapal sneg. Tudi 3. je ves dan snežilo in hudo burja vlekla, kakor v hudi zimi, in snežilo tudi še vso noč potem. Ravno tako tudi 4., in v cvetno nedeljo, kakor da se je bližal Božič. Tudi v noči od 4. do 5. in še 5. celi dan je hudo snežilo. Od 6. aprila nadalje pa smo imeli potem do konca meseca prav lepo in nenavadno gorko vreme, včasih je bilo celo vroče, kakor po letu, in do 28. tudi prav suho brez dežja, le par rosic smo dobili. Zato pa je naenkrat vse ozelenelo in se razcvetelo, in na Jurjevo 24., je bilo že prav vse drevje zeleno, in sadno drevje

v najlepšem cvetju, jabolka, hruške, slive, orehi. Tudi trta je bila že močno ozelenela, a ameriška podlaga je imela že na Jurjevo že eno ped in čez dolge mladice. Imeli smo pa tudi v tem času že sušo, ker ni deževalo skoraj ves mesec, čemur je bila kriva burja, ki je zmirom držala. Šele 28. namočil je dež prav dobro. 30. aprila so bile tudi že na nekaterih cepljenih trtah mladice po pedenj dolge. Trta je pokazala prav lepo in obilo zaroda.

V slovo!

Po svojem večletnem službovanju kot frančiškanski vrtnar odhajam na svojo novo domovino v Dobrnič. Ker se nisem mogel od vseh cenjenih prijateljev in znancev osebno posloviti, storim to tem potom. Zahvaljujoč se Vam za izvanredno prijaznost in naklonjenost, ki sem ju vžival v taki obilni meri, Vas vljudno prosim, blagovolite me še nadalje ohraniti v prijaznem spominu. Tudi jaz Vas zagotavljam, da se Vas bom vsikdar trajno spominjal želeč Vam od srca zdravja in božjega blagoslova.

Odličnim spoštovanjem in prisrčnimi pozdravi
Novo mesto, 4. svečana 1919. Andrej Tavčar.

Narodu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Avstrijo je zadela usoda, ki si jo je skovala s svojimi zločini, v trenutku, ko je stoletja od nje tlačene narode objela zlata svoboda. Tudi Ti narod naš, ki Te je krvoločnica tako kruto teptala v prah, si stal vedno v prvih vrstah njenih rušiteljev. Tvoj boj za svobodo je star kakor Tvoja povest. Že stoletja si se boril proti vsem, ki so tvorili moč in bistvo Avstrije in nisi odnehal niti tedaj, ko ti je pripravljala zadnji smrtni udarec. Ker si samemu sebi ostal zvest, je morala propasti ona in na njenih razvalinah gradiš ponosno in svobodno svoj dom. Na zapadni strani našega sinjega morja preži sosed, omamljen od krika peščice svojih rojakov, katere si Ti gojil na svojem srcu, in v pozabivši sporočila svojih najboljših sinov. Te hoče oropati najdragocenejših delov Tvoje domovine, Tvojega sinjega morja. Italija, ki je v kletem objemu Avstrije in Nemčije zasanjala o gospodstvu nad tujimi narodi, današnja službena Italija je prestopila tudi Tvoj prag, preko katerega hoče zasnovati svoje gospodstvo in oživotvoriti težnje, radi katerih so propale njene nekdanje zaveznice.

Narod, zdrami se! Brezuspšen je vsak poziv na vest današnje službene Italije! Ona niti ne more naših teženj razumeti, imperialistične sanje, v katere jo je zazibala njena častihlepnost, ji ne dovoljujejo, razumeti nas, niti ne svoje prave potrebe, še manj pa potrebe svojega sosedu. Mesto da bi Ti podala svojo roko v bratsko zavezo, se je vtihotapila današnja službena Italija s tem geslom v ustih, v Tvoj dom, prinašajoč Ti grozo novih tempic, okove novega robstva.

Narod naš! Silnejši viharji so že divjali nad Tvojo glavo, Ti pa nisi klonil. Tudi danes ne boš! Pripravljeni smo, urediti si svoj dom tako, da bo nudil varno streho vsem, pripravljeni smo, ustvariti temelje dobrega sosedstva in vzajemnega spoštovanja do sosednjega italijanskega naroda. Taki stopamo pred Tebe, narod naš, s pozivom, da stopiš odločno na branik svobodne in edinstvene svoje domovine in da zapišeš na svoj prapor geslo, vredno sebe: Popolno svobodo ali pa nov boj! Če Evropa ne ugodí našim pravičnim zahtevam, ne bo miru, ker Italija vžiga na naših domovih nov svetovni požar! Danes ne stojiš več sam in zapuščen, ker nisi več raztrgan, temveč edin in ker se za idejo, za katero se Ti bojuješ — bore s Teboj vsi narodi Evrope in mlade Amerike, se bore demokracije celega sveta, na čelu jim veliki Wilson! Naj zadoni Tvoj glas od Tri-

glava do Vardarja, od Dunava do sinjega morja in uduši krik Tvoje izneverjene dece ter ukroti nenasiten pohlep današnje službene Italije! Slovenci, Hrvati, Srbi, na plan! Jugoslovanska akademična omladina.

Razvedrilo.

Tacega pa še ne. Košiček: „Jaz sem imel kosa, ki je tako ganljivo pel: „Kaj dočakal sem na sveti — meni ni več za živeti“, da so mu solze v potokih tekle iz oči in je v kletki utonil.“ — Klemenčič: „Jaz sem imel pa škorca, ki je znano kovaško pesem: „Bunkati, bunkati...“ tako ognjevito pel, da so mu iskre švigale iz oči in se je vsled tega kletka užgala in je v njej zgorel.“ Košiček: „Ali je že davno tega?“ — Klemenčič: „Meni se zdi, da je bilo to ravno takrat, kakor je tvoj kos utonil!“

Tudi dokaz. Jože prime Janeza, zakaj za njegovo deklino postopa in mu jo hoče prevzeti. Janez molči in mu pritisne dve gorki za ušesa. Jože: „Vidiš, to kaže, da resnico govorim!“

Radoveden deček. Žanček je mamo toliko reči izpraševal, da ga je slednjič nevoljna spravila spat. Čez nekaj časa se pa premisli, češ, da to ni prav. Gre torej čisto tiho po prstih do njegove postelje in ga vidi, kako premišlja, ali bi se jokal, ali zaspal. Reče mu torej: „Žanček, jaz nisem več huda, če hočeš še kaj pametnega vprašati, le daj!“ — Žanček nekoliko pomišlja in vpraša: „Mama, kako daleč pa bolha skoči?“

Komaj verjetno. Postopač je imel smolo, da je pri stacuni na trgu šipo ubil in hitro bežal, da bi ušel. Prodajalec ga dohiti in reče: „Ti si mi v izloženem oknu šipo strl in hočeš ubežati!“ — Postopač: „Vi se motite, jaz sem le zato tako tekkel, da bi bil prej doma in vam denar prinesel za ubito šipo!“

Vprašanje. A: „Ali je pasji davek direkten ali indirekten?“ — B: „Gotovo indirekten, ker ga ne plača pes, ampak gospodar.“

Svarilo. „Prijatelj, ali se hočeš zares poročiti z gospodično Lojziko?“ — No, potem stori kar hočeš, a to ti garantiram, da je drugič ne boš več vzeli!“

Modro. „Ne teci nikdar za kako žensko in nikdar za vozom električne železnice, zakaj vedi, da pride vedno čez par minut druga ženska in drug voz.“

Vjel se je. Oče: „Vidiš, moj sin, tukaj pri tem divjem kostanju sem jaz imel svoj prvi ljubavni sestanek.“ — Sin: „S kom pa, oče?“ — Oče: „No, vendar s tvojo mamo!“ — Sin: „Sedaj pa razumem vašo nesrečo; zakaj ste pa kar prvo vzeli, ki je prišla?“

Pohvala. „Kaj je res pevovodja pohvalil tvoj glas?“ — „Da, da! Rekel je, da sem najbolj sposobna za novomeški kino!“

Št. 846.

Razglas.

Jugoslovanska tovarna za milo v Spodnji Šiški ima večjo množino milnega blaga. To blago se bo oddajalo poslej franko tovarna po naslednjih temeljnih, ozir. nadrobnih cenah:

20% pralno milo v kosih po 100 g, komad po	— K 40 v,
30 " " " " " " " " " " " "	— " 60 "
30 " " " " " " " " " " " "	1 " 20 "
38—40 " toaletno " " " " " " " " " "	2 " 50 "
66 " milo za britje v kosih po 50 " " " " " " " " " "	2 " — "
10 " milni prašek " " " " " " " " " "	kg po 2 " 50 "

Pri naročbah istega milnega blaga v celih zabojih se dovoljuje znaten popust in se v tem slučaju oddajajo milni izdelki franko tovarna po naslednjih cenah:

20% pralno milo v kosih po 100 g, komad po	— K 30 v,
30 " " " " " " " " " " " "	— " 45 "
30 " " " " " " " " " " " "	— " 90 "
38—40 " toaletno " " " " " " " " " "	1 " 80 "
66 " milo za britje v kosih po 50 " " " " " " " " " "	1 " 40 "
10 " milni prašek " " " " " " " " " "	kg po 2 " — "

Blago se mora plačati naprej, ker se razpošilja sicer le proti povzetju. Naročila je nasloviti na Jugoslovansko tovarno za milo v Spodnji Šiški.

V LJUBLJANI, dne 20. januarja 1919.

Poverjenik za javna dela in obrt:
Inž. V. Remec, l. r.

Tisk J. Krajec nasl.

Ženitna ponudba.

Katera pridna in skrbna gospodična ali vdova brez otrok, z nekaj premoženjem, stara od 30 do 40 let, bi se želela poročiti s 45 let starim vdovcem, ki ima dva večja dečka, mlajši je star 12 let, ima srednje posestvo ter živi v pokojnino, ampak ni invalid? Živi v prav prijaznem tugu na Dolenjskem blizu kolodvora. Ponudbe naj se pošljejo pod „Vesela spomlad“ na upravo Dolenjskih Novic.

NAZNANILO.

Podpisana vljudno naznanjam, da ne sprejemam zaradi pomanjkanja vseh pripomočkov več perila v pranje, pač pa oprano perilo v likanje, ako stranke same preskrbe škrob (štirko).

Spoštovanjem
Ivana Ljubi - Novo mesto št. 206.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem se nastanil s svojo sedlarsko obrtjo v Novem mestu na Florjanskem trgu, v hiši g. Seidla, kjer je bil poprej sedlar Valentinčič ter bom točno, solidno in po zmernih cenah izvrševal vsakovrstna v mojo stroko spadajoča dela in popravila. Priporočujem se slavnemu občinstvu iz mesta in okolice v blagohotna obilna naročila.

Odličnim spoštovanjem

Janko Filec, sedlarski mojster.

Preklic.

Jaz Janez Šašek, posestnik v Dol. Suhadolu, občina Brusnice, obžalujem, da sem dne 6. januarja 1919 v občinski pisarni v Gaberju žalil župana g. Franceta Gazvoda, posestnika v Gaberju in mu očital, da skrbi samo za svoj žep, izjavljam, da je ta žalitev neresnična in se mu zahvaljujem, da je odstopil od kazenskega preganjanja

Trgovci pozor!

V zalogi imam več tisoč kilogramov jako fine kolomaže (šmir za vozove) v zabojčkih po pol, eden in 5 kilogramov, kakor tudi več stotisoč škatlic vaselina in ličila (biksa) - škatljice v vsaki velikosti po zelo nizki ceni.

J. Menart, trgovec - Domžale, Gorenjsko.

Dne 1. marca 1919 se bode oddal v najem za štiri leta

mlin v Praprečah pri Žužemberku.

Najeminska dražba bo dne 23. februarja ob 3. uri popoldne na lici mesta. Oddal se bo po prevdanku gozdnega urada, kateremu se zamorejo tudi pisemne najeminske ponudbe oddati. — Pogoji so na upogled. Knez Auerspergov gozdni urad v Soteski pošta Straža. Kranjsko.

Po najvišji dnevni ceni kupujem v vsaki množini:

konjske repe, grivo, kravje repe, ščetine in kozjo dlako.

Jos. Knific,

tovarna za žimo - Stražišče pri Kranji.